

**BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYACHISINING
BOLALAR TASVIRIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDAGI KOMPETENTLIGI**

**Andijon davlat pedagogika instituti dotsenti
Tadjibayev Salimjon Sabirjanovich**

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15228280>

Annotatsiya. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy, badiiy va estetik rivojlanishida maktabgacha ta'lim tashkilotining tarbiyachisi muhim rol o'ynaydi. Badiiy madaniyat asoslarini shakllantirish jarayonini malakali boshqarish bevosita tarbiyachining kasbiy mahorat darajasiga bog'liq. Ushbu maqolada bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-larining kasbiy kompetensiyalari taqdim etilgan bo'lib, maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining badiiy va estetik rivojlanishi bo'yicha ishining o'ziga xos xususiyatlarini, ularning tasviriy faoliyat bo'yicha bevosita mashg'ulotlardagi rolini aks ettiradi.

Kalit so'zlar: tasviriy faoliyat, maktabgacha yoshdagi bolalar, tarbiyachining kasbiy kompetensiyalari, ta'lim, mashg'ulot.

Hozirgi kunda respublikamiz maktabgacha ta'lim tashkilotlarida estetik tarbiya, bolalarning badiiy va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Bolaning har tomonlama rivojlanishida maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining tasviriy faoliyat sohasidagi tajribasi muhim o'rin tutadi. Bolalarning kognitiv rivojlanishida muhim rol o'ynaydigan tasviriy faoliyatning bir jihati - bu o'z-o'zini ifoda etish ya'ni, bu orqali bola o'zining ichki dunyosini va uni o'rab turgan dunyoni o'rganadi, tushuntiradi va idrok etadi.

Tasviriy faoliyat bolalarga o'z g'oyalarini mustaqil ravishda yoki guruhda o'rganish, ularni boshqa bolalar yoki kattalar bilan muhokama qilish imkoniyatini beradi. Bolaning rasmlari taqlid emas haqiqat, lekin obyektning xususiyatlarini, uning o'rnini, funksiyalari va uning jismoniy muhitida namoyon bo'lishini o'rganish hisoblanadi.

Tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida bolalar turli materiallar va usullardan foydalanish orqali o'zlarining ijodiy imkoniyatlarini, tasavvurni, estetik idrokni va o'zini namoyon qilishning o'ziga xos imkoniyatlarini rivojlantiradilar.[1]

Yuqoridagi qobiliyatlar eksperimental ta'lim orqali, shu jumladan o'yinlar orqali rivojlanadi, ularda bolalar o'z munosabatlarini shakllantiradilar, muammolarni hal qilishni taklif qiladilar va shu bilan o'z qiziqishlari va istaklarini ifodalaydilar. Odatda bolalar tengdoshlari va kattalar bilan muloqot qilish orqali ega bo'lgan yangi bilim va ko'nikmalarni o'rganishda faollik ko'rsatadilar[2].

Tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida rivojlanishga yo'naltirilgan yondashuvda maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilaridan o'z faoliyatida malakali tashkil etish, bolalarni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashni talab qiladi.

Ushbu muammolarni hal qilish bo'lajak tarbiyachilardan faoliyat sohasidagi ekspert bilimlarini, jumladan, faoliyat nazariyasi va ijodiy jarayonni bilish, bolalar ijodiy rivojlanishining xususiyatlarini bilish va tasviriy faoliyatini rejalashtirish metodikasini talab qiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisining asosiy vazifasi bolalarga to'g'ridan-to'g'ri sezgilar - teginish, rang, hid, tovush, ta'm orqali o'rganish imkoniyatini berish uchun rivojlanayotgan "rag'batlantiruvchi" ta'lim muhitini ta'minlashdir. [3]

Shu sababli, tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida bolalarga, birinchi navbatda, turli xil materiallar va ob'ektlardan foydalangan holda turli xil manipulyatsiyalar va tadqiqotlar o'tkazish imkoniyati berilishi kerak, bu ularga yangi tajriba orttirish va atrofdagi voqelikni ajralmas dunyo sifatida tushunish imkonini beradi. Tarbiyachi bolalarga yo'l-yo'riq ko'rsatishi, ularning qiziqishini uyg'otishi va hissiy idrokni rivojlantirishi kerak. Faoliyat uchun rag'batlantirish va motivatsiyalar ko'p darajali, muammoli tizimli bo'lishi kerak.

Bolalarni tasviriy faoliyatga qiziqtirish uchun bo'lajak tarbiyachi tasviriy faoliyat va badiiy vositalarni yaxshi bilishi va tushunishi kerak. Tasviriy faoliyatga qiziqishni rivojlantirishda har bir

bolaga shaxsga yo'naltirilgan yondashuvga rioya qilish, unga yordam berish, sifatli ish qilish istagini qo'llab-quvvatlash va uning harakatlarini xolisona baholash kerak.

Maktabgacha yoshdagi bolaning psixofizik rivojlanishiga qiziqish ularning ijodiy jarayonning barcha bosqichlarida - rejalashtirishdan tortib, faol ishtirok etishini talab qiladi. Tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida bolalarni kuzatish, ularning qiziqishlari va imkoniyatlarini aniqlash tarbiyachiga yangi mashg'ulotlarni rejalashtirishga yordam beradi.

Tarbiyachining bolalar faoliyatiga aralashuvi ko'rsatmalar "qanday ishlash kerak" shaklida emas, balki bolalarning qiziqishini uyg'otadigan va ularning e'tiborini keyingi tadqiqotlarga jalb qiladigan "izlanish" shaklida bo'lishi kerak.

Nima va qanday chizish, bo'yash yoki loy ishi bo'yicha ko'rsatmalar shaklida yordam berish, masalan, diagrammalar va algoritmlar ko'rinishida, bolani boshqa bironing g'oyasini rivojlantirishga majbur bo'ladigan holatga keltiradi.

Bu bolani charchatadi va uni keyingi mustaqil ishlashdan to'xtatadi. Shuningdek, uning ijodiy impulslarini bostiradi [4]. Shu bilan birga, bolalarni tasviriy faoliyatning turli usullari bilan tanishtirish, ular mustaqil ravishda kashf qilish va tajriba qilishlari, ijodkorlik uchun yangi imkoniyatlarni topishlari, yangi materiallar va vositalardan foydalanishlari uchun individual texnikaning ekspressiv qobiliyatlarini tushunishlariga imkon berish muhimdir.

Atrof-muhitni yaxlit idrok etish, uning maqsadi uni tushunishdir, bolalarga o'zlarining shaxsiy moyilliklari va qiziqishlariga ko'ra turli xil ogohlantirishlarga turli yo'llar bilan javob berish imkoniyatini berishni o'z ichiga oladi, bu esa o'z navbatida vizual integratsiya uchun asos yaratadi. Shu bilan birga, u maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiiy va yaxlit ta'limni rag'batlantiradi.

Ta'kidlash joizki, tasviriy faoliyatni o'rgatishga zamonaviy yondashuv jumladan, muzeylar va galereyalardagi faoliyat asarlarini bevosita kuzatish yoki yuqori sifatli reproduksiyalardan foydalanish orqali bolani tasviriy faoliyat olami bilan tanishtirishni o'z ichiga oladi [5].

Tasviriy faoliyat sohasidagi kasbiy kompetentsiya bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilariga bolalarning umumiy, badiiy va estetik rivojlanishiga yo'naltirilgan ijodiy ta'lim jarayonini sifatli shakllantirishga imkon beradi.

Har bir maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachining vazifasi bolalarning rivojlanishi, ularning qobiliyatlari, intilishlari va qiziqishlarini rag'batlantirishdir.

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining kompetentligi ta'lim jarayonining sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy madaniyati asoslarini shakllantirish jarayonini malakali va ijodiy boshqarish bevosita tarbiyachilarning badiiy-estetik ta'lim sohasidagi kasbiy tayyorgarlik darajasiga yoki kasbiy kompetentsiyaga bog'liq.

Tasviriy faoliyat nazariyasini to'liq o'zlashtirish bolalarning badiiy rivojlanishini, ijodiy jarayonni va badiiy faoliyatni to'g'ri rejalashtirishni tushunish uchun asosdir.

Ushbu faoliyat tarixini yaxshi biladigan maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilari bolalar bilan mashg'ulotlarda badiiy asarlardan ko'proq foydalanadilar.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirishda tasviriy faoliyatning roliga bo'lgan yondashuvlarni bosqichma-bosqich o'zgartirishni ta'minlash va o'rnatilgan va eskirgan ish usullarini o'quv dasturlariga aylantirmaslik uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilaridan doimiy ravishda kasbiy o'sish va uzluksiz rivojlanish, hamda tasviriy faoliyat sohasidagi bilim va ko'nikmalarni takomillashtirishni talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kindler M.A. Art and art in early childhood: What can young children learn from "a/Art activities?" *International Art in Early Childhood Research Journal*. 2010; 2 (1).
2. Matthews J. *Drawing and Painting. Children and Visual representation*. London: Paul Chapman, 2003.
3. Левина Л.Э. Изобразительная деятельность старших дошкольников в контексте художественно-эстетического воспитания. *Педагогическое образование и наука*. 2017;

4. Погодина С.В. Влияние изобразительного искусства на «предтворческое» и творческое развитие дошкольников. *Детский сад от А до Я. 2011; № 5 (53): 129–137.*

5. Павлинская Ю.С. Технологии развития творческого потенциала дошкольников в изобразительной деятельности. *Традиции и инновации в пед агогическм образовании: сборник научных трудов. Москва, 2016*

6. Sabirjanovich T.S. Bo‘lajak tarbiyachilarni tasviriy faoliyat bo‘yicha kasbiy rivojlantirish strategiyalari. *Science and innovation, 2024 - cyberleninka.ru*

7. Qodirova. N. R. МАКТАБГАЧА ТАЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИ FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – С. 109-111.